

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS ■ CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI

TERMINFO

Kuudestoista vuosikerta • numero 1 • 1996

Satatuhatta termiä
kahdessa vuodessa
Euroopan unionin
termipankkiin

Lasisanasto

Terminfon
hakemisto 1995

TERMINFO

Kuudestoista vuosikerta • numero 1 • 1996

Julkaisija: Tekniikan Sanastokeskus ry

Kustantaja: Oy EDITA Ab

Päätoimittaja: Lari Kauppinen

Toimitusneuvosto: Jukka Ihanus,

Kari Kaartama, Pertti Laine,

Olli Nykänen, Matti Ojala,

Mikael Reuter, Seija Suonuuti,

Krista Varantola, Pekka Ylä-Anttila

Painopaikka: Oy EDITA Ab, Helsinki 1996

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Oy EDITA Ab, Postimyynti

PL 800 (Hakuninmaantie 2), 00043 EDITA

tilaukset: puh. 9800-2599 (puhelu ilmainen)

osoitteenmuutokset: puh. (90) 566 0404

telekopio (90) 566 0380

Tilausehto

Kestotilauksena tilattu lehti tulee tilaajalle vuodesta toiseen ilman eri uudistusta, kunnes tilaaja joko muuttaa tilauksen määräaikaiseksi tai lopettaa sen. Tilauksen hinta on vuoden alussa voimassa oleva hinta, joka on painettu lehteen. Tilauksen voi keskeyttää ennen tilauskauden loppua joko puhelimitse tai kirjeellä. Peruutus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen tilausjakson alkamista. Mikäli peruutus ei saavu määräaikaan mennessä, laskutetaan tilaajan saamat lehdet irtonumerohintaan sekä peruutuksen aiheuttamat kulut 30 mk.

Hinnat vuonna 1996

kestotilaus 175 mk

vuositilaus 190 mk

irtonumero 35 mk

Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

Irtonumeromyynti

EDITA-kirjakaupat Helsingissä:

Annankatu 44 ja Eteläesplanadi 4.

EDITA-myyntipisteet: Akateeminen Kirjakauppa (Oulu, Tampere ja Lappeenranta),

Suomalainen Kirjakauppa (Joensuu,

Jyväskylä, Kuopio, Mikkeli ja Rovaniemi),

Montinin kirjakauppa (Vaasa) sekä

Turun Kansallinen Kirjakauppa.

Tilajarekisterin tietoja voidaan käyttää suoramarkkinointiin.

ISSN 0358-7517

Sisällysluettelo

30 000 termiä vuodessa, satatuhatta kahdessa	3
OLLI NYKÄNEN	
EDIC I på TNC	5
LENA JOLKKONEN	
Maatunnusten käytöstä minisanastoissa	6
LENA JOLKKONEN, LARI KAUPPINEN	
Lasisanasto	7
PIA JUNNOLA	
Elektroniikan sanakirjat uudistettu	18
VESA NISSINEN, OLLI NYKÄNEN	
Telepalvelusanasto tekeillä	20
Terminologin päivyri	21
Terminfon hakemisto 1995	22
Summaries	26

Aikakauslehtien liiton jäsenlehti

30 000 termiä vuodessa, satatuhatta kahdessa

OLLI NYKÄNEN

Terminfon numeroissa 1/95 ja 6/95 olemme jo kertoneet TSK:n viime vuoden urakasta koota noin 30 000 suomenkielistä termiä Euroopan komission Eurodicautom-termipankkiin. Urakka — tai oikeammin sen ensimmäinen vaihe — valmistui viime marraskuussa. Kerromme seuraavassa kokemuksista ja vähän jatkonäkymistäänkin.

Miten kaikki alkoi?

Syksyllä 1994 varmistui, että suomesta ja ruotsista tulisi Euroopan unionin virallisia kieliä. Koska kaikki viralliset kielet ovat EU:ssa tasavertaisia, kävi myös ilmeiseksi, että suomen kielen resurssit pitää lähi-vuosina saattaa EU:n toiminnassa samalle tasolle kuin aiemmin virallisen kielen aseman saavuttaneiden kielten — ranskan, englannin, saksan, italian, espanjan, portugalin, hollannin, kreikan ja tanskan — resurssit. Haaste oli melkoinen!

Tiedotusvälineistä olemme saaneet seurata, ettei asioiden hoitaminen EU:ssa kotimaisilla kielillämme ole aina sujunut kimmelluksitta. Esimerkiksi suomen kielen käytössä välttämättömiä avustajia ja apuvälineitä — kääntäjiä, tulkkeja, kielenhuoltajia sekä eri alojen sanastoja — on jäsenyytemme alkuvaiheessa ollut liian vähän. Kohtuutonta kai olisikin ollut vaatia, että kieliongelmilta olisi kokonaan vältytty.

Yhtenä konkreettisenä toimenä uusien kielten aseman vahvistamiseksi EU:n komission terminologiayksikkö aloitti vuoden 1994 lopussa suomen- ja ruotsinkielisen aineiston hankinnan termipankkiinsa Eurodicautomiin. Koska ko-

mission omat resurssit eivät olisi riittäneet muiden kielten etumatkan nopeaan tavoittamiseen, komissio haki apua Suomesta ja Ruotsista. Tästä alkoi TSK:n — ja Ruotsissa TNC:n — urakka, josta viime kädessä hyödyimme eniten juuri me suomen- tai ruotsinkieliset itse.

Useita aiheita ja osapuolia

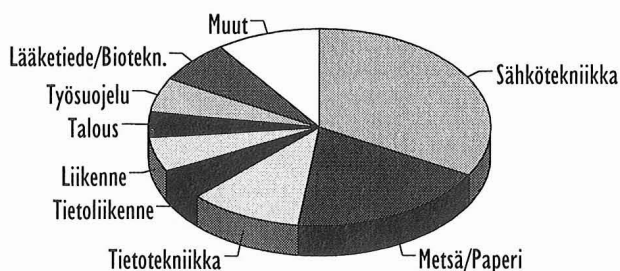
EU:n termistötarve koskee useita eri hallinnon ja elinkeinoelämän aloja, ei pelkästään esimerkiksi tekniikkaa, jonka eri alueilla sanastotyöllä on pitkiäkin perinteitä. Tekniikan aloilla oli kuitenkin näkyvin osuus viime vuoden projektissa, kuten kuvio sivulla 4 osoittaa.

Työkokonaisuus jaettiin kaikkiaan seitsemään osaprojektiin, joiden koordinaattoriksi valittiin sanastotyön ja siinä käytettävien menetelmien ja välineiden asiantuntijaelin — *Tekniikan Sanastokeskus*. Käsiteltäviin aiheisiin liittyvän asiantuntemuksen varmistamiseksi hankkeeseen pyydettiin kuitenkin myös eräiden kohdealojen asiantuntijaorganisaatioita. Esimerkiksi työsuojeluun liittyvää termistöä käsiteltiin *Työterveyslaitoksella*, taloustermejä Etna-yhteisöön kuuluvassa *Taloustieto Oy:ssä* ja lääketieteen termistöä *Stakesissa*. Muita yhteistyökumppaneita olivat mm. *Metsäteollisuus ry* ja *Muoviyhdistys ry* sekä lukuisat yksittäiset asiantuntijat monissa eri organisaatioissa.

Termejä ja vähän määritelmiäkin

Työssä oli tarkoituksena kerätä suomenkieliset vastineet Eurodicautomista poimittuihin termitietueisiin. Tietueet saatiin

TSK:n EU-projekti 1995

Käsiteltyjä termitietueita yhteensä n. 33 000

komission terminologiayksiköstä erilaajuisissa tekstitiedostoissa, pienimmissä satakunta ja suurimmissa useita tuhansia tietueita. Suomessa tiedostoihin lisättiin tietokentät suomenkielisiä termejä ja lähdeviitteitä sekä tarpeen mukaan myös määritelmiä ja lisähuomautuksia varten.

TSK:n koordinoimassa työssä käsiteltiin kaikkiaan noin 33 000 termitietuetta. Niihin kertyi kaikkiaan noin 26 000 suomenkielistä termiä ja yli 3 000 määritelmää. Lisäksi Eurodicautomin käyttäjiä varten tiedostoihin kirjattiin suuri määrä huomautuksia: lisätietoja käsitteestä, ohjeita termien käytöstä yms.

Lähdeaineistona työssä käytettiin eri alojen ammattisanastoja ja -sanakirjoja sekä muuta ammattikirjallisuutta. TSK:n omat termistökokoukset – kirjas-to, TEPA-termipankki ja toimiston sisäiseen atk-järjestelmään kootut aineistot – olivat luonnollisesti tärkein tietolähde. Kirjallisten lähteiden lisäksi työssä käytettiin myös henkilölähteitä, siis asiantuntijoita. Eräistä aiheista ei edes olisi ollut riittävästi suomenkielistä ammattikirjallisuutta, saati sitten luotettavia sanakirjoja.

Tiukka aikataulu

Työn määräajat olivat eri osaprojekteissa hieman erilaiset, mutta yhteistä kaikille oli tiukka aikataulu. Alkuperäisen tavoit-

teen mukaan jo syyskuun lopussa olisi kaiken pitänyt olla valmista, mutta koska työn aloitus viivästyi alkujärjestelyjen vuoksi noin kuukauden, sovittiin komission kanssa hyvissä ajoin mahdollisuudesta jatkaa työn viimeistelyä myöhempäänkin syksyyn.

Aineistoa toimitettiin komissiolle monessa erässä pitkin vuotta, ja vihdoin marraskuussa lähetettiin viimeinen levykkeellinen. Tavoitteet oli saavutettu, monin paikoin ylitettykin, sillä suomenkielisiä termejä ja määritelmiä saatiin kokoon kaikkiaan noin 10 % enemmän kuin oli aluksi arvioitu.

Helppoa, vaikeaa, työlästä

Työ oli toisinaan helppoa ja nopeasti sujuvaa, toisinaan taas toivottoman vaikeaa. Parhaimmillaan TSK:n terminologit saattoivat poimia termejä omista sanastotiedostoista tai termipankeista kuin marjoja pensaasta – pahimmillaan ei auttanut, vaikka olisi penkonut läpikotaisin hyllymetrillisen ammattikirjallisuutta tai hätyyttänyt parhaita asiantuntijoita sietokyvyn rajamaille saakka.

Helppojen ja vaikeiden osuuksien yhdistelmä oli kuitenkin keskimäärin toteutuskelpoinen. Työtä toki tarvittiin niin paljon, että TSK:n henkilökunta ehti vuoden aikana yli kaksinkertaistua, mutta

sehän on nyky-Suomessa pelkästään myönteinen seikka.

Työ jatkuu

Terminfon viime numerossa kerroimme jo, että työ jatkuu. TSK sai EU:n viime kesänä järjestämissä tarjouskilpailuissa hoidettavakseen vuoden 1995 työhön verrattuna kaksinkertaisen urakan: noin 70 000 termin keräämisen. Aikaa työhön on noin vuosi, joten kiirettä pitää vieläkin.

Työn uudessa vaiheessa TSK tekee entistäkin enemmän yhteistyötä eri alojen asiantuntijoiden kanssa — senkin vuoksi, ettei toimiston väkeä kannata suin päin taas moninkertaistaa. Vuoden 1996 aikana yhteistyökumppaneita ovat mm. *Helsingin ja Tampereen teknilliset korkeakoulut, Ilmailulaitos, Finnair, Valio, Alko, Suomen Teyhdistys, Ilmatieteen laitos ja Tietotekniikan kehittämiskeskus* sekä suurehko joukko yksittäisiä asiantuntijoita eri aloilta.

EDIC I på TNC

LENA JOLKKONEN

Samtidigt som TSK har försett EU:s termdatabas *EURODICAUTOM* med finska termer, har motsvarande projekt pågått på den svenska terminologicentralen TNC. Senaste års uppdrag innebar att drygt 30 000 svenska term motsvarigheter tillfördes i *EURODICAUTOM*. Projektet som på TNC kallades *EDIC I*, gällde bl.a. områden som fiberoptik, miljö, juridik, immunologi, elektroteknik och data-teknik.

På TNC genomfördes projektet med hjälp av kunskapen inom huset, externa experter och sex projektanställda. De första månaderna användes till projektplanering, utbildning av experterna och utveckling av en programvara. Själva registreringsarbetet kom på allvar igång i början av april och pågick intensivt ända fram till jul. Kvalitetsgranskning av både externt och internt kompletterade filer skedde på TNC före leveransen till Luxemburg. Det uppställda målet

enligt kontraktet med kommissionen var att förse minst 90% av posterna med svensk term och källa. Detta mål uppnåddes och projektet var slutfört den 22 december. Utöver termer levererades en stor mängd definitioner, kontexter samt anmärkningar, avsedda dels till översättarna som använder *EURODICAUTOM* och dels till terminologerna i Luxemburg att beakta vid kvalitetsförbättringsåtgärder av termbanken.

Detta år har TNC, liksom även TSK, satt igång med ett nytt *EDIC*-projekt. Projektets omfattning på TNC är ungefär lika stort som senaste år och termerna gäller nu luftfart, lantbruk, datateknik, byggnad, energi, maskinteknik och mycket mer. I år kan senaste års erfarenheter utnyttjas vid uppläggningsarbetet och enligt planerna kommer en större del av kompletteringsarbetet att utföras inom TNC denna gång.

Maatunnusten käytöstä minisanastoissa

LENA JOLKKONEN, LARI KAUPPINEN

Viime Terminfossa julkaistussa elintarvikeliäaineiden minisanastossa käytimme termin *tillsatsämne* kohdalla ns. maatunnusta, jonka merkitystä eivät kaikki lukijamme täysin ymmärtäneet. Siksi lienee tarpeen selvittää vähän maatunnusten käyttöä.

Maatunnuksia käytetään kielten tunnusten yhteydessä, kun jonkin kielen tiettyjä termejä ei käytetä koko kielialueella, vaan ainoastaan jossain tietyissä maassa. Tavallisimmin Terminfossa käytettävät maatunnukselliset kielentunnukset ovat

svFI suomenruotsi
svSE ruotsinruotsi
enGB britannianenglanti
enUS amerikanenglanti.

Silloin kun kielentunnuksen perässä ei ole maatunnusta, termi on käytössä koko kielialueella. Esimerkiksi jos tunnuksen sv perässä ei ole maatunnusta, termi on niin sanottua yleisruotsia, joka on käyttökelpoista kieltä sekä Suomessa että Ruotsissa.

Enemmän maiden nimien tunnusten käytöstä kielten nimien tunnusten yhteydessä voi lukea Terminfon numerossa 2/94 ilmestyneestä *Elisa Stenvallin* kirjoittamasta artikkelista *Kielten nimien tunnuksien standardina* sekä aihetta käsittelevistä SFS-standardeista *SFS-ISO 639 Kielten nimien tunnuksien ja SFS-ISO 3166 Maiden nimien tunnuksien*.

Tillsats ja tillsatsämne

Terminfon edellisessä numerossa julkaisussa elintarvikkeiden lisäaineiden minisanastossa *lisäaineen* ruotsinkieliset vastineet oli merkitty näin:

sv tillsats, livsmedelstillsats
svFI tillsatsämne *n*

Nämä merkinnät tarkoittavat, että termit *tillsats* ja *livsmedelstillsats* ovat yleisruotsia, ja niitä voi mainiosti käyttää sekä Suomessa että Ruotsissa. Sen sijaan termiä *tillsatsämne* käytetään yleisesti vain Suomessa, ei Ruotsissa. Merkintä *svFI* ilmaisee siis pääasiassa vallitsevaa käytäntöä, ei suositusta olla käyttämättä termejä *tillsats* ja *livsmedelstillsats* Suomessa.

Sama pätee tietysti myös yhdys-termeihin, joiden osina nämä termit ovat; esim. *naturlig tillsats* on käytössä sekä Ruotsissa että Suomessa, *naturligt tillsatsämne* vain Suomessa.

E-kod ja E-nummer

Saamamme palautteen perusteella haluamme vielä täydentää minisanastoamme tiedolla, että minisanastossa *E-koodin* ruotsinkieliseksi vastineeksi annettua sanaa *E-kod* käytetään suomenruotsissa, kun taas yleisruotsissa käytetään termiä *E-nummer*:

sv E-nummer
svFI E-kod.

Vaasan yliopistossa saksaa, englantia ja terminologiaa opiskeleva Pia Junnola oli kesällä 1995 Tekniikan Sanastokeskuksessa valtionhallinnon harjoittelijana. Yksi Pian tehtävistä oli minisanaston laatiminen. Aiheensa Pia sai eräästä pari vuotta sitten käsitellystä termipalvelukysymyksestä: tuolloin oli parin yksittäisen lasitermin selvityksessä ilmennyt, että lasikäsitteistö ansaitsisi lähempääkin tarkastelua.

Lasilla tarkoitetaan toisaalta materiaalia, toisaalta siitä valmistettua tuotetta, ennen kaikkea juomalasia ja silmälasia. Sana *maitolasi* tuo varmasti jokaisen mieleen ensin sellaisen juomalasin, josta juodaan maitoa, mutta *maitolasi* tarkoittaa myös lasimateriaalia: valkeahkoksi värjättyä puhallettua lasia. Sanaa *lasi* käytetään jopa muovisista juomavälineistä ja silmälasista. Tämä minisanasto käsittelee 'lasia' ennen kaikkea materiaalina, mutta on varsin vaikea pitää erillään lasi materiaalina ja lasi tuotteena.

Käsitettä 'lasi' voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta. Eri kriteerejä käyttäen yläkäsitteestä 'lasi' päästään erilaisiin alakäsittevalikoimiin. Siksi käsittejärjestelmä onkin moniulotteinen ja käsittejärjestelmän alakäsitteet voivat kuulua useampaan kuin yhteen ulottuvuuteen.

Esimerkiksi 'ornamenttilasi' on kuuma-muotoilumenetelmän mukaan 'valulasin' alakäsite ja pinnan kuvioinnin mukaan 'kuviolasin' alakäsite.

Tarkastelun ulkopuolelle on jätetty lasin jako alakäsitteisiin mm. lasinmuodostajan, jälkikäsitteilymenetelmän ja säteilyn suodattamisen mukaan.

Sanaston käsittejärjestelmät pohjautuvat enimmäkseen suomenkieliseen käsitteistöön. Ruotsin-, tanskan-, norjan-, englannin-, saksan- ja ranskankieliset vastineet on poimittu lähinnä TNC:n *Byggnadsglasordlistasta*. Suomenkieliset määritelmät on muodostettu pääasiassa *Rakennustekniikan käsikirjan* avulla.

Käytetyt lähteet olivat paikoin toistensa kanssa ristiriidassa tai antoivat epätarkkaa tietoa käsitteistä. Esimerkki lähteiden ristiriitaisuudesta on käsitteiden 'opaalilasi' ja 'maitolasi' määrittelemisen. TNC:n *Byggnadsglasordlistan* mukaan 'opaalilasi' on läpinäkymätöntä valkeahkoa puhallettua lasia, joka voidaan värjätä verholla, ja 'maitolasi' on puolestaan opaalilasi ilman verhoa eli opaalilasin alakäsite. Sen sijaan Spectrumin ja käsitteiden selvittämiseen käytetyn asiantuntijan mukaan *opaalilasi* ja *maitolasi* ovat synonyymejä.

Palautetta ja lisätietoja lasikäsitteistä voi lähettää Tekniikan Sanastokeskukseen.

Lasimassa osa-aineineen

1

lasimassa

sv	glasmassa
no	
da	
en	melted glass
de	Glasschmelze <i>f</i>
fr	

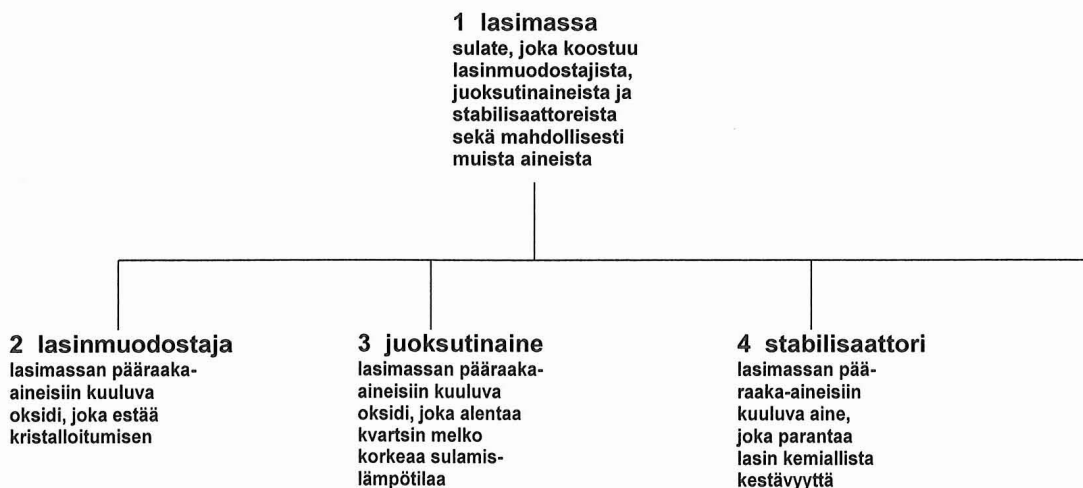
sulate, joka koostuu *lasinmuodostajista*, *juoksutinaineista* ja *stabilisaattoreista* sekä mahdollisesti muista aineista

2

lasinmuodostaja

sv	glasbildare, nätverksbildare
no	glassdanner
da	glasdanner
en	glass former, network former
de	Glasbildner <i>m</i> , Netzwerkbildner <i>m</i>
fr	matière <i>f</i> vitrifiable, formateur <i>m</i> de réseau

lasimassan pääraaka-aineisiin kuuluva oksidi, joka estää kristalloitumisen
Eniten käytetty lasinmuodostaja on piidioksidi SiO_2 , joka esiintyy luonnossa muun muassa kvartsihiekkana.

3

juoksutinaine; ei: sulatusta

edistävä aine

sv	flussmedel <i>n</i>
no	flussmiddel
da	flux
en	flux
de	Flussmittel <i>n</i>
fr	fondant <i>m</i>

lasimassan pääraaka-aineisiin kuuluva oksidi, joka alentaa kvartsin melko korkeaa sulamislämpötilaa

Muun muassa natriumoksidi Na₂O on juoksutinaine. Juoksutinaineet eivät itse voi muodostaa *lasia*.

4

stabilisaattori

sv	stabilisator, glasstabilisator
no	stabilisator
da	stabilisator
en	stabilizer
de	Stabilisator <i>m</i>
fr	stabilisant <i>m</i>

lasimassan pääraaka-aineisiin kuuluva aine, joka parantaa *lasin* kemiallista kestävyttä

Muun muassa kalsiumoksidi CaO on stabilisaattori. Stabilisaattorit eivät itse voi muodostaa *lasia*.

5

lasi

sv	glas <i>n</i>
no	glass <i>n</i>
da	glas <i>n</i>
en	glass
de	Glas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i>

materiaali, joka on saatu jäädyttämällä *lasimassa*

Lasi tuotteena

6

lasituote

sv	glasvara
no	
da	
en	glassware, product of glass making
de	
fr	

lasista valmistettu tuote

7

lasilevy, tasolasi

sv	planglas <i>n</i>
no	plateglass <i>n</i>
da	planglas <i>n</i>
en	flat glass
de	Flachglas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> plat

lasituote, joka on valmistettu alun perin tasaisen levyn muotoon

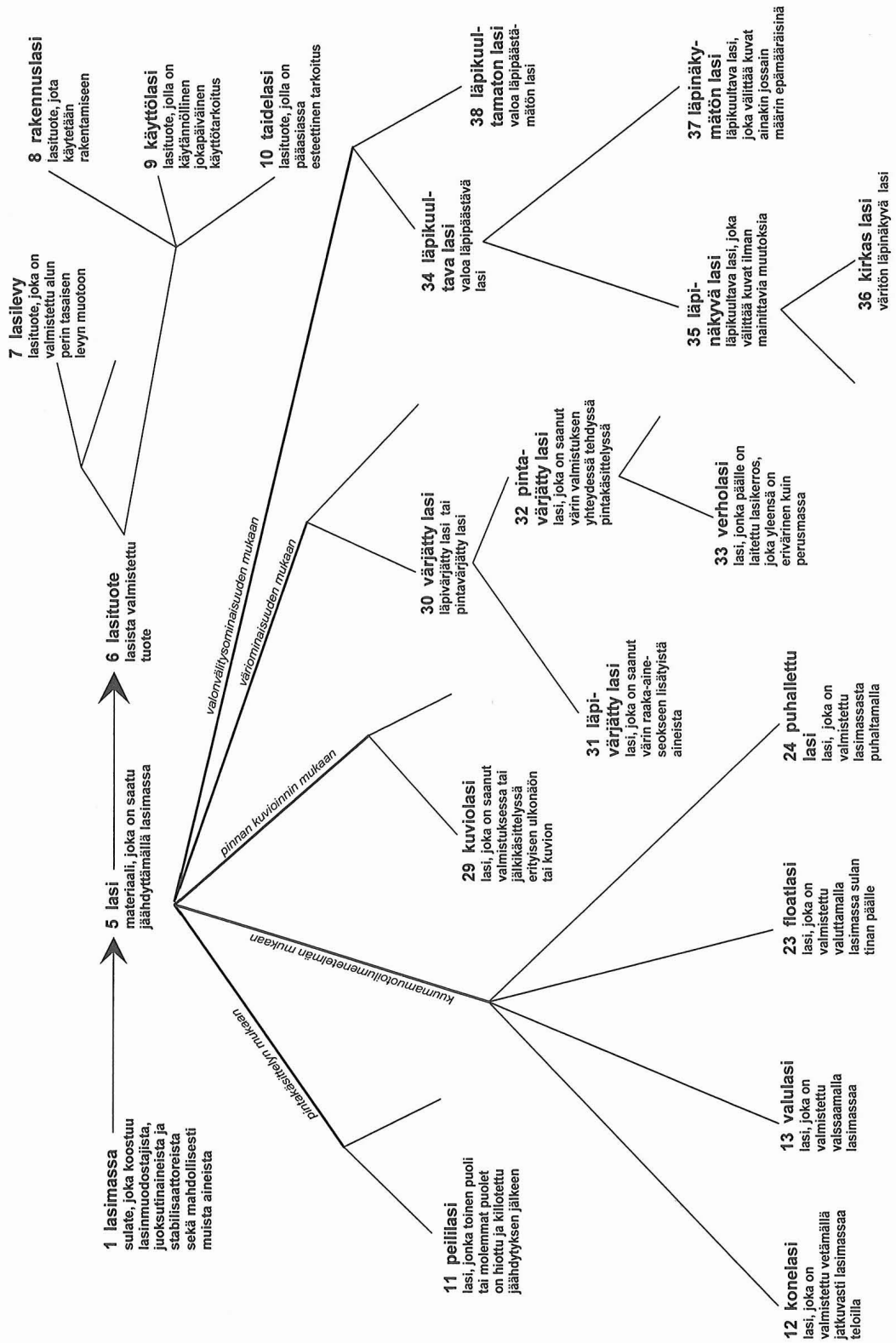
Termit *lasilevy* ja *tasolasi* viittaavat samaan tarkoitteeseen; termiä *lasilevy* käytettäessä tarkoitetta tarkastellaan lasin muodon näkökulmasta, termiä *tasolasi* käytettäessä materiaalin näkökulmasta. *Lasilevyjä* ovat mm. ikkunalasit, julkisivu- ja sisäpuoliset verhoilulasit, näyteikkunat ja sisustus- ja huonekalulasit.

8

rakennuslasi

sv	byggnadsglas <i>n</i>
no	bygningsglass <i>n</i>
da	bygningsglas <i>n</i>
en	structural glass, building glass
de	Bauglas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> de bâtiment

lasituote, jota käytetään rakentamiseen
Rakennuslaseja ovat esim. lasiharkot, lasilevyt ja lasiovet.

9

käyttölasi

sv	bruksglas <i>n</i>
no	
da	
en	
de	
fr	

lasituote, jolla on käytännöllinen jokapäiväinen käyttötarkoitus

Käyttölaseja ovat esim. juomalasisit ja lasipullot.

10

taidelasi

sv	konstglas <i>n</i>
no	
da	
en	art glass
de	Kunstglas <i>n</i>
fr	

lasituote, jolla on pääasiassa esteettinen tarkoitus

Taidelaseja ovat esim. lasimaljakot ja lasiveistokset.

Lasi pintakäsittelyn mukaan

11

peililasi

sv	spejglas <i>n</i>
no	speilglass <i>n</i>
da	spejglas <i>n</i>
en	plate, polished plate, plate glass, polished plate glass
de	Spiegelglas <i>n</i>
fr	glace <i>f</i> polie

lasi, jonka toinen puoli tai molemmat puolet on hiottu ja kiillotettu jäähdytyksen jälkeen

Peililasi on *valu-* tai *konelasia*. Kuvanvälitysominaisuuden mukaan peililasi on *läpinäkyvää lasia*. Peililasisit jaetaan paksuuden mukaan normaalipaksuisiin ja paksuihin peililaseihin. Nykymääräysten mukaan normaalipaksuinen peililasi on 5–6 mm paksua, koko enintään 20 m², ja paksu peililasi 8–33 mm paksua, koko enintään 20 m².

Lasi kuumamuotoilu- menetelmän mukaan

12

konelasi, vedetty lasi, koneella vedetty lasi, koneellisesti vedetty lasi

sv	maskinglas <i>n</i> , draget glas <i>n</i> , maskindraget glas <i>n</i>
no	maskinglass <i>n</i>
da	maskinglas <i>n</i>
en	sheet glass, window glass
de	Tafelglas <i>n</i> , Fensterglas <i>n</i> , Ziehglass <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> à vitres, verre <i>m</i> étiré

lasi, joka on valmistettu vetämällä jatkuvasti *lasimassaa* teloilla

Telat kuljettavat leveänä ohuena nauhana vedetyn *lasimassan* jäähdytettäväksi ja paloitettavaksi. Konelasissa ei ole metallilankavahvistusta ja se voidaan karkaista. Konelasi on *läpinäkyvää lasia*. Konelasit jaetaan paksuuden mukaan erikoisohuisiin, normaalipaksuisiin ja erikoispaksuisiin konelaseihin. Nykymääräysten mukaan erikoisohut konelasi on 0,6–1,7 mm paksua, koko enintään 2 m², normaalipaksuinen konelasi 2–7 mm paksua, koko enintään 12 m², ja erikoispaksu konelasi 7–20 mm paksua, koko enintään 5 m².

13

valulasi, valsattu lasi

sv	valsat glas <i>n</i> ; mielummin kuin: gjutglas <i>n</i>
no	støpt glass <i>n</i>
da	støbt glas <i>n</i>
en	cast glass
de	Gussglas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> coulé

lasi, joka on valmistettu valssaamalla *lasimassaa*

Valulasi valssataan eli venytetään ja ohennetaan puristuksessa pöydän ja telojen tai telaparin välissä, jotka voivat olla joko kuvioituja tai tasaisia. Valulasi, jossa ei ole metallilankavahvistusta, voidaan karkaista. Valulasi on *läpinäkymätöntä lasia* erilaisine läpikuultavuusasteineen.

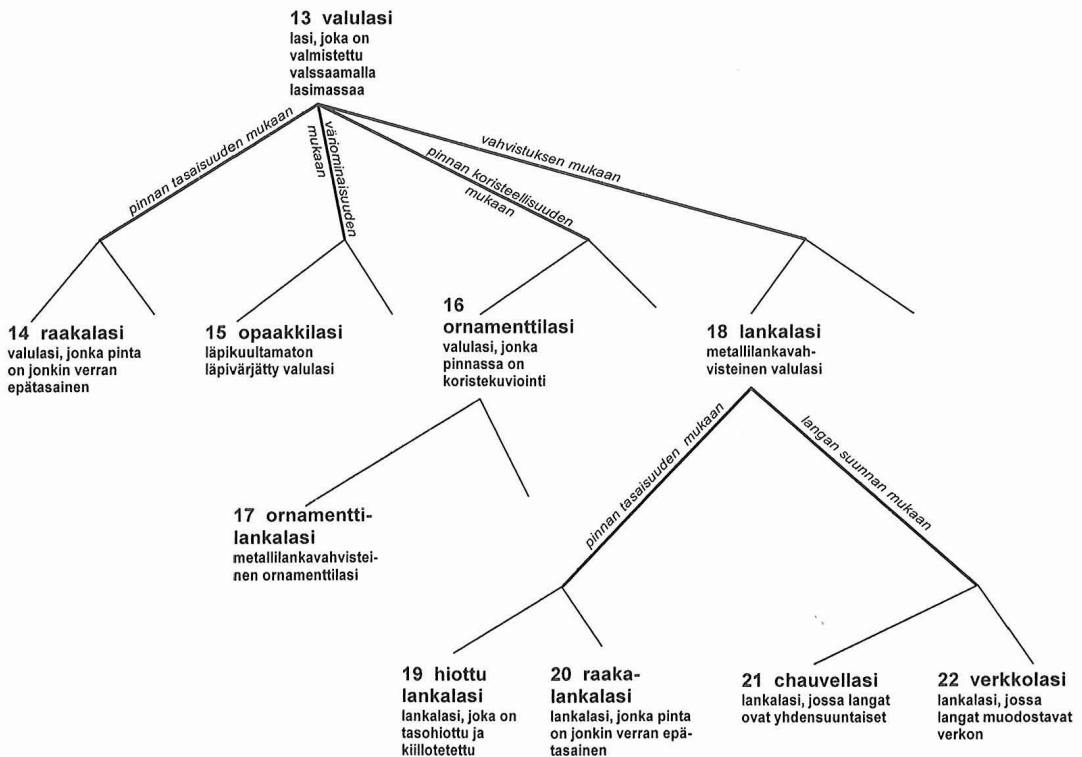
14

raakalasi

sv	råglas <i>n</i>
no	råglass <i>n</i>
da	råglas <i>n</i>
en	rough cast glass
de	Rohglas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> brut coulé

valulasi, jonka pinta on jonkin verran epätasainen

Vertaa käsitettä raakalasi käsitteeseen *ornamenttilasi*.

15**opaakkilasi**; mieluummin kuin:

opakkilasi
sv opakglas <i>n</i>
no opakt glass <i>n</i>
da opakglas <i>n</i>
en opaque glass
de Opakglas <i>n</i>
fr verre <i>m</i> opaque

läpikuultamaton läpivärjätty valulasi

Opaakkilasin ulkopinta on tasainen, aaltoileva tai nahanpintaa muistuttava ja tausta uritettu.

16**ornamenttilasi, koristelasi**;

ei: kuviolasi

sv ornamentglas <i>n</i>
no ornamentglass <i>n</i>
da ornamentglas <i>n</i>
en figured glass, figured rolled glass
de Ornamentglas <i>n</i>
fr verre <i>m</i> imprimé

valulasi, jonka pinnassa on koristekuviointi

Vertaa käsitettä ornamenttilasi käsitteeseen *raakalasi*.

17**ornamenttilankalasi**; ei: kuviorautalankalasi

sv trådornamentglas <i>n</i>
no ornamenttrådglass <i>n</i>
da ornamenttrådglass <i>n</i>
en figured wired glass
de Drahtornamentglas <i>n</i>
fr verre <i>m</i> armé imprimé

metallilankavahvisteinen *ornamenttilasi*

Vertaa käsitettä ornamenttilankalasi käsitteeseen *raakalankalasi*.

18**lankalasi, rautalankalasi**

sv trådglass <i>n</i> ; mieluummin kuin: armerat glas <i>n</i>
no trådglass <i>n</i>
da trådglass <i>n</i>
en wired glass, wired cast glass
de Drahtglas <i>n</i>
fr verre <i>m</i> armé

metallilankavahvisteinen *valulasi*

Lankalasia käytetään ehkäisemään pirstoutumista ja hidastamaan palon eteneminen.

19**hiottu lankalasi**

sv trådklarglas <i>n</i> ; mieluummin kuin: trådspegelglas <i>n</i>
no speiltrådglass <i>n</i>
da spejltrådglass <i>n</i>
en polished wired glass
de Drahtspiegelglas <i>n</i>
fr glace <i>f</i> armé

lankalasi, joka on tasohiottu ja kiillotettu**20****raakalankalasi**

sv trådråglas <i>n</i>
no trådråglass <i>n</i>
da råglas <i>n</i> , trådglass <i>n</i>
en wired rough cast glass
de Drahtrohglas <i>n</i>
fr verre <i>m</i> coulé armé

lankalasi, jonka pinta on jonkin verran epätasainen

Vertaa käsitettä raakalankalasi käsitteeseen *ornamenttilankalasi*.

21**chauvellasi**

sv	chauvelglas <i>n</i>
no	chauvel-glass <i>n</i>
da	chauvel-glas <i>n</i>
en	Chauvel glass
de	Chauvel-glas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> Chauvel

lankalasi, jossa langat ovat yhdensuuntaiset

22**verkkolasi, verkkolankalasi**

sv	trådnätsglas <i>n</i>
no	
da	
en	
de	
fr	

lankalasi, jossa langat muodostavat verkon

23**floatlasi**

sv	flytglas <i>n</i> , flytplanat glas <i>n</i>
no	float-glass <i>n</i>
da	float-glas <i>n</i>
en	float glass
de	Float-Glas <i>n</i> , Schwimmglass <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> flotté, verre <i>m</i> float, glace flottée <i>f</i> , float-glass <i>m</i>

lasi, joka on valmistettu valuttamalla *lasimassa* sulan tinan päälle ja lämmittämällä samalla *lasimassaa* päältä päin

Floatlasi on kuvanvälitysominaisuuden mukaan *läpinäkyvää lasia*.

24**puhallettu lasi**

sv	blåst glas <i>n</i>
no	blåst glass <i>n</i>
da	blæst glas <i>n</i>
en	blown glass
de	geblasenes Glas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> soufflé

lasi, joka on valmistettu *lasimassasta* puhaltamalla

Lasia voi puhaltaa käsityömaisesti tai koneellisesti. Puhallettu lasi ei sisällä metallilankavahvistusta.

25**opaalilasi, maitolasi**

sv	opalglas <i>n</i> , mjölkglas <i>n</i>
no	opalglass <i>n</i> , melkeglass <i>n</i>
da	opalt glas <i>n</i> , opalglas <i>n</i>
en	opal glass, milk glass
de	Opalglas <i>n</i> , Trübglas <i>n</i> , Milchglas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> opale, verre <i>m</i> laiteaux

valkeahkoksi *värjätty puhallettu lasi*

Opaalilasin päälle voidaan valmistuksen yhteydessä laittaa eriväristä tai samanväristä lasikerrosta kuin perusmassa. Vertaa käsitettä opaalilasi käsitteeseen *verholasi*. Opaalilasi on *läpinäkymätöntä lasia*.

26**antiikkilasi**

sv	antikglas <i>n</i>
no	antikkglass <i>n</i>
da	antikglas <i>n</i>
en	antique glass
de	Antikglas <i>n</i> , Echtantikglas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> antique

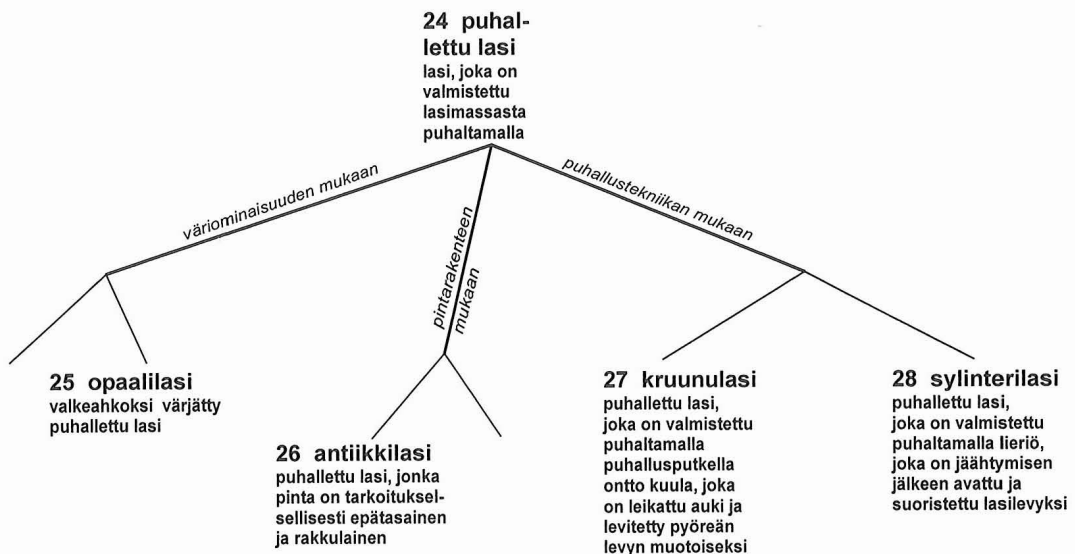
puhallettu lasi, jonka pinta on tarkoituk-
sellisesti epätasainen ja rakkulainen

Antiikkilasin päälle voidaan val-
mistuksen yhteydessä laittaa
eriväristä tai samanväristä lasiker-
rosta kuin perusmassa. Vertaa
käsitettä antiikkilasi käsitteeseen
verholasi.

27**kruunulasi, kuulasi**

sv	kronglas <i>n</i> , månglas <i>n</i>
no	kronglass <i>n</i> , måneglass <i>n</i>
da	måneglas <i>n</i>
en	crown glass
de	Kronglas <i>n</i> , Mondglas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> en plateaux

puhallettu lasi, joka on valmistettu puhal-
tamalla puhallusputkella ontto kuula,
joka on leikattu auki ja levitetty pyöreän
levyn muotoiseksi

28**syylinterilasi**

sv	cylinderglas <i>n</i>
no	sylinderglass <i>n</i>
da	cylinderglas <i>n</i>
en	cylinder glass
de	Zylinderglas <i>n</i> , Walzenglas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> en cylindres, verre <i>m</i> en manchons

puhallettu lasi, joka on valmistettu puhaltamalla lieriö, joka on jäähtymisen jälkeen avattu ja suoristettu *lasilevyksi*

Lasi pinnan kuvioinnin mukaan**29****kuviolasi**

sv	mönstrat glas <i>n</i>
no	mønstret glass <i>n</i>
da	mønstret glas <i>n</i>
en	patterned glass
de	ornamentiertes Glas <i>n</i>
fr	

lasi, joka on saanut valmistuksessa tai jälkikäsittelyssä erityisen ulkonäön tai kuvion

Kuviolaseihin kuuluu esim. *ornamenttilasi*.

Lasi väriominaisuuden mukaan**30****värjätty lasi**; ei: värilasi

sv	färgat glas <i>n</i>
no	farget glass <i>n</i>
da	farvet glas <i>n</i>
en	coloured glass
de	Farbglas <i>n</i> , farbiges Glas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> de couleur, verre <i>m</i> coloré

läpivärjätty lasi tai *pintavärjätty lasi*

31**läpivärjätty lasi**

sv	genomfärgat glas <i>n</i>
no	gjennomfarget glass <i>n</i>
da	gennemfarvet glas <i>n</i>
en	body-tinted glass
de	durchgefärbtes Glas <i>n</i>
fr	

lasi, joka on saanut värin raaka-aineseokseen lisätyistä aineista

Lasin väri saadaan tavallisesti aikaan lisäämällä raaka-aineseokseen erilaisia metallioksidea. Esimerkiksi sininen saadaan aikaan kobolttioksidilla, turkoosi kuparioksidilla ja punainen seleenillä tai kadmiumsulfidilla.

32**pintavärjätty lasi**

sv	ytfärgat glas <i>n</i>
no	overflatefarget glass <i>n</i>
da	
en	surface coloured glass, coloured glass
de	obenflächengefärbtes Glas <i>n</i>
fr	

lasi, joka on saanut värin valmistuksen yhteydessä tehdyssä pintakäsittelyssä

33**verholasi**

sv	överfångsglas <i>n</i>
no	overfangsglass <i>n</i>
da	overfangsglas <i>n</i>
en	cased glass, flashed glass
de	Überfangsglas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> plaqué, verre <i>m</i> doublé

lasi, jonka päälle on laitettu lasikerros, joka yleensä on erivärinen kuin perusmassa

Lasi valonvälitysominaisuuden mukaan

34

läpikuultava lasi

sv	genomskinligt glas <i>n</i> , translucent glas <i>n</i>
no	gjennomskinnelig glass <i>n</i>
da	gennemskinnelig glas <i>n</i>
en	translucent glass
de	durchscheinendes Glas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> translucide

valoa läpipäästävä *lasi*

35

läpinäkyvä lasi

sv	genomsynligt glas <i>n</i> , transparent glas <i>n</i>
no	gjennomsynligt glass <i>n</i>
da	transparent glas <i>n</i>
en	transparent glass
de	durchsichtiges Glas <i>n</i> , transparentes Glas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> transparent

läpikuultava lasi, joka välittää kuvat ilman mainittavia muutoksia

36

kirkas lasi

sv	klarglas <i>n</i>
no	klart glass <i>n</i>
da	klart glas <i>n</i>
en	transparent glass, clear glass
de	durchsichtiges Glas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> transparent

väritön *läpinäkyvä lasi*

37

läpinäkymätön lasi

sv	ogenomsynligt glas <i>n</i>
no	ugjennomsynligt glass <i>n</i>
da	
en	non-transparent glass
de	undurchsichtiges Glas <i>n</i>
fr	verre <i>m</i> non transparent

läpikuultava lasi, joka välittää kuvat ainakin jossain määrin epämääräisinä

38

läpikuultamaton lasi

sv	ogenomskinligt glas <i>n</i>
no	
da	
en	
de	
fr	

valoa läpipäästämätön *lasi*

Elektroniikan sanakirjat uusittu

VESA NISSINEN, OLLI NYKÄNEN

Petri Hukin ja Urpo Pakarisen kokoaman Englantilais-suomalaisen elektroniikan sanakirjan ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 1983 ja Suomalais-englantilaisen elektroniikan sanakirjan vuonna 1987. Viime vuonna näistä teoksista julkaistiin kolmannet painokset, joita arvioimme seuraavassa.

Hukin ja Pakarisen toimittamat elektroniikan sanakirjat ovat useimmille sähkö- ja tietotekniikan ammattilaisille ja kääntäjille varmaankin tutut. Myös TSK:ssa on sanastojen aiempia painoksia käytetty ahkerasti sekä projektityön että termipalvelun tietolähteinä. Vaikka sekä sähkö- että atk-alalla on Suomessa julkaistu useitakin ammattisanastoja ja -sanakirjoja, elektroniikan sanakirjat ovat monessa suhteessa olleet vertaansa vailla. Hakusanojen määrä on suuri, tietojen esitystapa selkeä ja englantilais-suomalaisessa sanakirjassa on suomenkielisen vastineen lisäksi usein annettu lyhyt käsitteen määritelmä.

Hukki ja Pakarinen ovat tarkoittaneet elektroniikan sanakirjansa lähinnä käännöstyön apuvälineiksi. Sen lisäksi teokset sopivat myös alan ammattilaisten käyttöön — onhan englantilainen elektroniikkalalla varsin paljon käytetty kieli, erityisesti kansainvälisiä yhteyksiä hoidettaessa. Sanakirjojen aiheen rajaus ei ole kovin tiukka: elektroniikan ja sähkötekniikan perustermistön lisäksi mukaan on otettu mm. tietojenkäsittely, teletekniikka, audio- ja videotekniikka, radio- ja televisiotekniikka, avaruustekniikka sekä luotettavuustekniikan termistöä.

Elektroniikan sanakirjat ovat luonteeltaan deskriptiivisiä: ne kuvaavat käytössä olevaa termistöä, yrittämättä näkyvästi (suosituksin tms.) vaikuttaa siihen, millaisia sanoja käytetään tai mitä sanoja pitäisi välttää. Epäsuorasti sanakirjoilla on toki tällainenkin vaikutus: hakusana- ja vastinevalinnat ja erityisesti päätökset siitä, mitkä termit jätetään kirjasta pois, ohjaavat kielenkäyttöä, vaikka se ei olisi-kaan laatijoiden ensisijainen tarkoitus.

Englannista suomeen

Englantilais-suomalaisen elektroniikan sanakirjan kolmas painos sisältää noin 23 000 hakusanaa eli jopa noin 40 % enemmän kuin aiemmat painokset. Sanakirjan yleisilme on entinen: englanninkielisille hakusanoille annetaan suomenkieliset vastineet ja usein myös käsitteen määritelmä tai selitys. Monen termin kohdalla mainitaan erityisala, johon termi kuuluu, esimerkiksi "ATK" viittaa tietojenkäsittelyyn, "FYS" fysiikkaan ja "VID" videotekniikkaan. Myös viittaukset toisiin hakusanoihin ovat tavallisia, muulloinkin kuin synonyymiatilanteissa. Nämä yhdessä antavat käyttäjälle yleensä varsin hyvän mahdollisuuden käsitteen tunnistamiseen ja erottamiseen lähikäsitteistä.

TSK:ssa tehtyjen käyttökokeilujen perusteella näyttää siltä, että sanakirjan ensimmäisen painoksen tiedot ovat suurimmaksi osaksi sellaisinaan myös kolmannessa painoksessa. Joskus hakusanoille annettut vastineet ovat toki muuttuneet; joko joku vastineista on poistettu tai vaihdettu tai — niin kuin tavallisimmin on tapahtunut — vastineita on tullut lisää. Joka tapauksessa hakusanojen mää-

rän kasvu on uuden painoksen näkyvin ero vanhaan verrattuna. Ehkä se on merkki siitä, että sisältö on ollut "riittävän" virheetöntä jo entuudestaan.

Uusia hakusanoja englantilais-suomalaisessa sanakirjassa ovat (osittain satunnaisten otosten perusteella) mm. *delta configuration*, *delta modulation* ja *delta network*, *rear attachment plane*, *rear mounted* sekä *rear-release contact*, *subroutine call*, *subscriber connection*, *subscriber filter*, *subscriber identification module (SIM)* ja *subscriber identity module*. Viimeksi mainitun kohdalla on vain viittaus edelliseen, jota siis pidetään ilmeisesti parempana. Pikavertailu paljastaa kuitenkin, että TSK:n parin vuoden takaisessa Matkaviestinsanastossa *subscriber identity module* on suositettava termi — alkuperäisenä tietolähteenä oli käytetty mm. kansainvälisiä GSM-matkaviestinjärjestelmää koskevia suosituksia.

Hyvä esimerkki vanhan sisällön tarkistustyöstä on hakusana *subroutine*. Sen kohdalta on suomenkieliset vastineet poistettu kokonaan, ja jäljellä on viittaus termiin *subprogram*. Tämän kohdalta löytyvät samat vastineet kuin sanakirjan ensimmäisestä painoksesta. *Subprogram*- ja *subroutine*-termien synonymia on kuitenkin aiempaa selvemmin nähtävissä.

Esimerkkinä lipsahduksesta voidaan mainita hakusana *Fresnel loss*, jonka kohdalla sekä ensimmäisessä että kolmannessa painoksessa viitataan hakusanaan *surface reflection*. Kyseistä termiä ei kuitenkaan löydy kummastakaan painoksesta, eli virhe on periytynyt vanhemmasta teoksesta uudempaan. Kuinka sattuikaan, että TSK:ssa piti hakea vastinetta termille juuri tämän sanakirjan arvioinnin aikana — täysin autenttisesti tiedonhakutilanteessa.

Suomesta englantiin

Suomalais-englantilaisen elektroniikan sanakirjan kolmas painos sisältää n. 24 000 hakusanaa eli noin 20 % enemmän kuin edellinen painos. Uusia sanoja

ovat mm. *palvelin (server)*, *pintainduktio (surface induction)* ja *puhelinpäivystys (absent subscriber service)*. Nopealla testiotoksen läpikäynnillä ei löytynyt yhtään teoksen ensimmäisessä painoksessa esiintyvää termiä, joka ei olisi mukana myös kolmannessa painoksessa. Kirja on siis enimmäkseen täydentynyt, ei välttämättä muilta osin muuttunut.

Termien englanninkielisiä vastineita on eräissä kohdissa vähennetty, esimerkiksi *nopeustaso* on ensimmäisessä painoksessa *speed level*; *velocity level*, mutta kolmannessa painoksessa vain *velocity level*. Joissain tapauksissa vastineita on kolmannessa painoksessa enemmän, esim. *puhelinnumerolla* on uudessa painoksessa kolme vastinetta (*telephone number*; *user number*; *subscriber number*), kun ensimmäisessä painoksessa vastineita on vain yksi (*telephone number*). Vanhan painoksen sisältöä on siis jossain määrin tarkistettu, vaikka suurin osa tiedoista toki näyttää pysyneen entisellään.

Uusista hakusanoista useimmat ovat tietenkin suhteellisen uutta termistöä; onhan elektroniikka varsin nopeasti kehittyvä ala. Erityisen paljon uutta tuntuu olevan tietotekniikkaan ja tietoliikenteeseen liittyvässä termistössä. Nähtäväksi jää kuitenkin, pystyvätkö Hukin ja Pakarisen sanakirjat kilpailemaan nimenomaan tieto- ja teletekniikkaan erikoistuneiden sanastojen kanssa.

Heikkouksiakin Suomalais-englantilaisesta elektroniikan sanakirjasta voi löytää. Uudessakaan painoksessa ei termien yhteydessä ole kovin usein kerrottu, mihin erityisalaan kyseinen termi liittyy. Tämä saattaa aiheuttaa epävarmuutta vastineen hakijalle; esimerkiksi tietotekniikan eri osa-alueilla käytetään usein samoja termejä eri merkityksissä, eivätkä vastineet toisella kielellä ole välttämättä samat. Tosin lisätietoja voi saada näissäkin tapauksissa vastakkaissuuntaisesta Englantilais-suomalaisesta elektroniikan sanakirjasta, sillä siinä on usein mukana määritelmä tai maininta termin käyttöalasta.

Parin satunnaisesti valitun termin perusteella näyttää siltä, ettei Suomalais-englantilainen elektroniikan sanakirja ole pelkkä englantilais-suomalaisesta sisar-teoksestaan mekaanisesti "käännetty" sivutuote. Esimerkkinä olkoon termipari *speaker/kaiutin*. Englantilais-suomalainen sanakirja antaa *speaker*-sanana vastineeksi sanat *kaiutin* ja *kovaääninen* sekä synonyymiksi *loudspeaker*. Termin mainitaan kuuluvan erityisesti audio- eli äänitekniikan alalle. *Loudspeaker*-sanana kohdalla vastineena on pelkkä *kaiutin*, jonka lisäksi annetaan käsitteen määritelmä. Synonyymiksi mainitaan *speaker*, ja lisäksi kerrotaan myös lyhenne *LS*. Lyhenteen *LS* kohdalla on vain viittaus *loudspeaker*-hakusanaan.

Suomalais-englantilainen elektroniikan sanakirja antaa *kaiutin*-sanana englanninkieliseksi vastineeksi *loudspeaker*, *LS*, *speaker*. Sanana *kovaääninen* kohdalla vastineena on (*loud*)*speaker*. Ristiriitoja ei siis ole, kuten ei pidäkään. Kuitenkin jos se, että vastine- ja lisätietovalikoimat poikkeavat hieman toisistaan, sekä erot tietojen merkintätavoissa viittaavat siihen, että kutakin tapausta on tarkasteltu erikseen.

Kannattaako ostaa?

Sanakirjojen hyvät ja huonot puolet paljastuvat usein vasta vuosien käytön myötä. Silloinkaan ei välttämättä ole mahdollista tehdä kovin pitkälle vietyjä johtopäätöksiä siitä, mikä on teoksen luotettavuus tai laatu, koska yleispäteviä mittareita ei liene missään kehitetty. Arviointi jää siis käyttäjän oman tuntuman varaan, ja siihen vaikuttavat ratkaisevasti myös hänen tarpeensa. Kielenkäytön ammattilainen vaatii sanakirjalta yleensä enemmän kuin satunnaiskäyttäjä; toisaalta hän tiedostaa myös sen, ettei yksikään sanakirja tai sanasto ole täydellinen, vaan kussakin teoksessa on aina puutteensa.

Elektroniikan sanakirjat ovat vuosien saatossa osoittautuneet Tekniikan Sanastokeskuksen työssä tarpeellisiksi sekä suhteellisen luotettaviksi. Vaikka kokemuksemme teosten kolmansista painoksista ovat vielä melko vähäiset, suosittelemme niitä kaikille, jotka joutuvat työssään laatimaan sähkötekniikkaa — erityisesti elektroniikkaa — tai tietotekniikkaa käsitteleviä tekstejä tai kääntämään niitä joko englannista suomeen tai suomesta englantiin.

Telepalvelusanasto tekeillä

Tekniikan Sanastokeskus on Telehallintokeskuksen Terminologia-työryhmän aloitteesta käynnistänyt projektin uusia telepalveluja käsittelevän sanaston laatimiseksi. Sanastoon on tarkoitus sisällyttää noin 150 käsitettä, jotka määritellään suomeksi, ja näiden lisäksi tarpeen mukaan telepalveluiden kaupallista nimitystä. Käsitteitä vastaavat termit annetaan suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, saksaksi ja ranskaksi ja määritelmät suomeksi.

Projekti kestää noin vuoden, ja sanasto julkaistaan kirjana todennäköisesti ensi vuoden alussa. Projektin rahoitukseen osallistuvat *Finnet-liitto*, *Helsingin Puhelin Oy*, *Nokia Mobile Phones*, *Nokia Telecommunications Oy*, *Tele*, *Telehallintokeskus* ja *Telivo*. Lisätietoja projektista saa Tekniikan Sanastokeskuksesta *Katri Lempiseltä*,
puh. (90) 2709 1063
faksi (90) 608 859.

TERMINOLOGIN PÄIVYRI

Terminologie für ein vielsprachiges Europa

Deutscher Terminologie-Tag e.V. (DTT) järjestää Kölnissä 12.–13. huhtikuuta 1996 symposiumin, jonka aiheita ovat mm. monikielisyys, kielipolitiikka ja terminologia sekä sanastotyö pienellä kieli-alueella. Lisätiedot:

Ursula Reisen
An der Alten Post 18
D-50859 Köln
GERMANY.

AILAn konferenssi

AILAn (Association Internationale de Linguistique Appliquée) 11. kansainvälinen konferenssi pidetään Jyväskylässä 4.–9. elokuuta 1996 teemalla *LSP and LGP in business language teaching*. Lisätietoja antaa Jyväskylän yliopistossa Kari Sajavaara, faksi (941) 601 213.

Euralex

Seitsemäs leksikografian *Euralex*-konferenssi pidetään 13.–18. elokuuta Göteborgissa. Lisätietoja voi pyytää järjestäjiltä osoitteella

EURALEX 96
Göteborg Universitet
Department of Swedish
Section of Lexicology
S-41298 Göteborg
SWEDEN.

Yhteyden Euralex-konferenssin järjestäjiin saa myös puhelimitse, telekopioitse sekä sähköpostitse:

puh. + 46 31 7734 544
faksi + 46 31 7734 455
gellerstam@svenska.gu.se

TKE 96

Infoterm järjestää neljännen sanastotyötä ja tietotekniikkaa käsittelevän *Terminology and Knowledge Engineering* -kongressin 26.–28. elokuuta 1996 Wienissä. Yhteyttä järjestäjiin voi ottaa osoitteella

Infoterm
c/o Österreichisches
Normungsinstitut
Heinestraße 38
A-1020 Wien
AUSTRIA.

Language & Business Life

International Association for Language and Business järjestää yhdessä tanskalaisen yhteistyökumppaniensa kanssa 3.–6. lokakuuta 1996 liike-elämän kieltä käsittelevän konferenssin. Järjestäjien yhteystiedot ovat

Language & Business 1996
Handelshøjskole Syd
Engstien 1
DK-6000 Kolding
DENMARK
puh. + 45 7932 1111
faksi + 45 7932 1448.

Terminfon hakemisto 1995

Tarjoamme jälleen lukijoillemme hakemiston viimevuotisen Terminfon aineistoon. Kuten aikaisempinakin vuosina, hakemisto on ryhmitelty neljään osaan:

— minisanastot (lukijoiden toivomuksesta minisanastojen suomenkieliset termit ovat mukana myös seuraavassa, yksittäisten termien ryhmässä)

— yksittäiset termit, joita on käsitelty Termipalvelusta poimittua -palstalla, minisanastoissa tai laajalti muissa artikkeleissa (yleensä hakemistoon on otettu vain suomenkielinen termi, termipalvelukysymyksissä myös lähtökielinen termi); termeistä, jotka eroavat toisistaan vain vähän, on otettu mukaan vain ensisijaisena pidettävä (näin ollen esimerkiksi termeistä emulgointiaine ja emulgaattori mukana on vain ensin mainittu, sillä emulgaattorin jäljille pääsee emulgointiaineen avulla)

— kirjallisuuden (sanastojen, sanakirjojen ja terminologisen kirjallisuuden) sekä sanastoprojektien esittelyt

— muut artikkelit (artikkelin nimen ja aiheen mukaan sekä — jos kirjoittajan nimi on artikkelin yhteydessä mainittu — kirjoittajan nimen mukaan)

Hakemiston ulkopuolelle on jätetty artikkelien englanninkieliset tiivistelmät.

Ensimmäinen numero viittaa Terminfon vuosikerran 1995 numeroon ja kaksoispisteen jälkeinen numero sivunumeroon. Vuoden 1995 irtonumeroita voi tilata Edita Oy:n julkaisumyynnistä, puh. (90) 566 0266.

Minisanastot

elintarvikelisäaineet 6:5
kompostointi 3:3
painomenetelmät 5:3
teräs ja valurauta 1:3
tietokonevirukset 2:3
ympäristö- ja kierrätysmerkit 4:10

Yksittäiset termit

adusoitu valurauta 1:12
aikapommi 2:6
aniliinipaino 5:5
antioksidantti 6:11
aromi 6:8
arominvahvenne 6:8
arvonlisävero, alv 4:12, 5:14
auditointi 5:16
austeniittinen teräs 1:8
automaattiteräs 1:10
avopalvelu 3:10
bakteeri 2:5
benchmarking 5:14
betoniteräs 1:10
business process
 re-engineering (en) 5:16
dataliikenne 2:17
EDI 2:17
ehdollinen pommi 2:6
E-koodi 6:7
elinkaari 4:10
elintarvike 6:5
elintarvikelisäaine 6:7
elintarvikeväri 6:9
emulgointiaine 6:9
entsyymi 6:12
epoksiterva 4:3
esikompostoituminen 3:5
esikuva-analyysi 5:14
etäisvirus 2:6
eurocode (en) 4:13
ferriittinen teräs 1:9
ferriittis-austeniittinen teräs 1:9
fleksopaino 5:5
hapettumisenestoaine 6:11
happamuudensäätöaine 6:12
haponkestävä teräs 1:8
happo 6:12
harmaa valurauta 1:12
hiiletysteräs 1:11
hiiliteräs 1:7
hoitotyö 3:10
hyttelöimisaine 6:11
isäntäohjelma 2:5

jacuzzi (en) 5:15
jauhonparanne 6:12
jälkikompostoituminen 3:5
jälkikypsytysvaihe 3:5
jänneteräs 1:10
jäte 3:5
jäätymisvaihe 3:5
kaavio 5:6
kantaja 2:5
kasakompostointi 3:7
kehilö 5:6
keinotekoinen lisäaine 6:8
keräyskelpoinen paperi 4:11
kierrätyskelpoinen paperi 4:11
kierrätystuote 4:11
keskihiilinen teräs 1:7
kierrätysmerkki 4:10
kiinteyttämisaaine 6:11
kirjake 5:7
kivipaino 5:5
kohopaino 5:3
komposti 3:8
kompostikasa 3:8
kompostikehikko 3:8
kompostimulta 3:8
kompostisäiliö 3:8
kompostointi 3:7
kompostoituminen 3:5
kompostori 3:8
koodia lisäävä virus 2:7
kosteudensäilyttäjä 6:12
kovateräs 1:7
kserografia 5:6
kutistumaton teräs 1:10
kuumakompostointi 3:7
kuumaluja teräs 1:11
kuumatyöstöteräs 1:9
kuumavaihe 3:5
kuvalaatta, kuvake 5:6
kylmäkompostointi 3:7
kylmätyöstöteräs 1:9
kypsytysvaihe 3:5
käynnistyslohkovirus 2:6
käyttöjärjestelmävirus 2:6
laakapaino 5:5
ladelma 5:6
laitoskompostointi 3:8
laitospalvelu 3:10
laukaisuehto 2:6
lejeerinki 1:5
levykevirus 2:7
lierokompostointi 3:8
liiketoimintaprosessin
uudistaminen 5:16
liipaisin 2:6
lisäaine 6:7
litografia 5:5
looginen pommi 2:6
luontainen lisäaine 6:7
luontaisen kaltainen lisäaine 6:8
luotta 5:6
lämpenemisvaihe 3:5
lämpökompustointi 3:7
lämpökompustori 3:8
lämpövaihe 3:5
makeutusaine 6:8
martensiittinen teräs 1:9
mato 2:5
matokompostointi 3:8
meltorauta 1:6
mervärdesskatt, moms (sv) 4:12, 5:15
mesofiilivaihe 3:5
metalli 1:5
metalliseos 1:5
mikrotukihenkilö 4:12, 5:15
murtoluku 5:14
murto-osa 5:14
mustaydinvalurauta 1:12
niukkahiilinen teräs 1:6
niukkaseosteinen teräs 1:7
nostatusaine 6:11
nuorrutusteräs 1:11
offset 5:5
ohjelmavirus 2:6
organisaatioiden välinen
tiedonsiirto, OVT 2:17
paakkuuntumisenestoaine 6:9
painaminen 5:3
paineastiateräs 1:11
painokehilö 5:6
pallografiittivalurauta 1:12
palveluvastuu 3:10
pehmeä teräs 1:6
pienkompostointi 3:7
pikakompostointi 3:7
pikateräs 1:10
pintakompostointi 3:7
pintakäsittelyaine 6:9
pommi 2:6
ponneaine 6:11

poreallas 5:15
prosessijohtaminen 5:16
puolisyntheettinen lisäaine 6:8
päällekirjoittava virus 2:7
päästö 4:12
raivaussaha 4:14
rakennelujuuden euronormi 4:13
rating (en) 5:16
rauta 1:5, 1:6, 1:11
rautaseos, rautalejeerinki 1:6
ravitsemuksellinen lisä 6:7
reittaus 5:16
riskiluokitus 5:16
runsashiilinen teräs 1:7
runsasseosteinen teräs 1:7
ruostumaton teräs 1:8
sakeuttamisaine 6:11
salaovi 2:5
seosaine 1:6
seostamaton teräs 1:7
seosteräs 1:7
seripaino 5:6
silkkipaino 5:6
sokeisto 5:7
sosiaalityö 3:10
stabilointiaine 6:9
suhteittaa, suhteuttaa 5:15
sulatesuola 6:9
suomugrafiittirauta 1:12
synteettinen lisäaine 6:8
syväpaino 5:5
sähköselitys 5:16
sähköstaattinen painatus 5:6
säilöntäaine 6:11
taottava valurauta 1:12
temperrauta 1:12
termofiilivaihe 3:7
tervaepoksi 4:3
teräs 1:6
teräspaino 5:5
tiedostovirus 2:7
tietokonemato 2:5
tietokonevirus 2:5
tiivistetty teräs 1:8
tiivistämätön teräs 1:8
toistokäyttötuote 4:11
Troijan hevonen 2:5
tuotantosolu 2:17
työkaluteräs 1:9
täyteaine 6:12

uusiotuote 4:11
vaahdonestoaine 6:12
valiovertailu 5:14
valkoinen valurauta 1:12
valkoydinvalurauta 1:12
valmistusaine 6:5
valopaino 5:6
valurauta 1:11
valuteräs 1:11
vieras aine 6:7
vihantalannoitus 3:7
virus 2:5
väri 6:9
yleinen rakenneteräs 1:9
yleiseurooppalainen 2:17
ympäristömerkki 4:10
ympäristöä säästävä paperi 4:10

Kirjallisuus ja sanastoprojektit

Asiakas- ja potilasasiakirjoihin liittyvä sanastotyö 3:9
Begreppssystem för terminologisk analys 4:7
SDH-sanasto 2:8
Skogsordlista 4:14
Sähkötermien hakemisto 5:10, 6:17
Ympäristöalan sanastoprojekti 5:8
Älyverkkosanasto 5:10

Muut artikkelit

Centre de terminologie de Bruxelles 1:15
Eurodicautom 1:13, 5:17, 6:3
European LSP Symposium 1:15
Internet 5:17
ISO 9000 -standardit 3:15
Jolkkonen, Lena 5:3, 6:5
Järvensivu, Tarja 6:5
Järvi, Outi 4:15
Kalliokuusi, Virpi 3:3, 3:9
Kauppinen, Lari 1:3, 3:11, 4:3, 5:11
Keijonen, Heli 5:3
Konferens om leksikografi i Norden 1:15
Kuhmonen, Kaisa 5:3
Käsitéjärjestelmät 4:7
Laadunhallinta ja -varmistus 3:15

Laatu ja terminologia 2:11, 6:13
 Lempinen, Katri 2:8, 2:9
 Materiaalista makrostruktuuriin 1:15
 Multilingualism in Specialized
 Communication 1:15
 Nordterm-nytt 1:14, 2:12
 Nordterm-päivät 1995 1:15, 2:11, 2:16
 Nuopponen, Anita 4:7
 Nykänen, Olli 1:13, 2:3, 3:15, 6:13
 Ongelmia verbintaivutuksessa? 5:11
 Paineen mittayksiköt 3:11
 Pienimäki, Minna 3:3
 Suomea ja ruotsia EU:n
 termipankkiin 1:13
 Sähköiset sanastot 6:13
 Tekniikan sanastotyö kääntäjän
 näkökulmasta 2:9
 Terminfon hakemisto 1994 1:16
 Terminologiaoppia Vaasan
 yliopistossa 4:15

Terminologin päivyri 1:15
 Termipalvelua EU:lle 2:10
 Termipankkien luotettavuus 6:15
 Tervaepoksi vai epoksiterva? 4:3
 TSK:n hallitus ja puheenjohtaja 6:17
 TSK:n uudet työntekijät 2:10
 TSK:n vuosikokous 6:17
 Tutorial on Automatic Dictionary
 Making 1:15
 Vaasan yliopisto 4:15
 Value Analysis of Specialized
 Dictionaries 1:15
 Varo painevirhepaholaista 3:11
 Verbintaivutus 5:11
 Vesanto, Meri 2:3
 Voiko sähköiseen sanastoon
 luottaa? 6:13
 Väitöskirja käsitejärjestelmistä 4:7
 Yhdystermit 4:3

T I L A U S K O R T T I

TERMINFO

Kyllä, tilaan **TERMINFO-lehden**
 kestotilauksena hintaan 175 mk
 vuositilauksena hintaan 190 mk

Oy Edita Ab
 maksaa
 posti-
 maksun

Kestotilauksena tilattu lehti tulee tilaajalle vuodesta toiseen ilman eri uudistusta, kunnes tilaaja joko muuttaa sen määräaikaiseksi tai lopettaa tilauksen. Tilauksen hinta on vuoden alussa voimassa oleva hinta, joka on painettu lehteen. Tilauksen voi keskeyttää ennen tilauskauden loppua joko puhelimitse tai kirjeellä. Peruutus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen uuden tilausjakson alkamista. Mikäli peruutus ei saavu määräaikaan mennessä, laskutetaan tilaajan saamat lehdet irtolukuhintaan sekä peruutuksen aiheuttamat kulut 30 mk. Tilausehdot löytyvät jokaisesta lehden numerosta.

Maksajan tiedot

Nimi
Yritys/yhteisö
Lähiosoite
Postinumero ja -toimipaikka
Puhelin
Asiakasnumero
Päiväys, tilaajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Lehden saaja (mikäli eri kuin maksaja)

Nimi
Yritys/yhteisö
Lähiosoite
Postinumero ja -toimipaikka
Puhelin

TILAUKSET

- **PUHELIMITSE 9800-2599**
(Puhelu on ilmainen.)
- **FAKSITSE (90) 566 0380**
- **POSTITSE** tällä kupongilla
(Postimaksun olemme maksaneet puolestasi.)

Oy Edita Ab
AIKAKAUS-
LEHDET

VASTAUS-
LÄHETYS
Sopimus
00043/1
INFO 750

00003 HELSINKI

SUMMARIES

30 000 terms for the EU in less than 12 months

In the issues 1/95 and 6/95 of Terminfo, we have told you about the task of collecting around 30 000 Finnish terms for Eurodicautom termbank. In the following, we explain how it all began with some visions of the future.

As soon as Finland became a member of the EU and Finnish became an official EU language, it was clear that the amount of Finnish terminology should be brought at the same level with the other official languages. As the resources of the EU Commission are limited, the representatives of the Commission turned to TSK for help. The Swedish terminology centre, TNC, was also contacted as Swedish became an official EU language at the same time as Finnish.

The EU needs terminology about various areas of administration as well as industry and commerce, not just technology. The project was divided into seven subprojects with TSK as the co-ordinator. The necessary expertise of the subject matter was ensured by the participation of expert organisations. Although deadlines for the subtasks were somewhat different, they had something in common — a tight schedule. The first phase of the task was, however, concluded in November 1995. A total of 33 000 term records were dealt with, and the job resulted in 26 000 Finnish terms and more than 3000 definitions.

At times the job was easy and you could simply pick the terms from an existing source but sometimes it was really difficult or even impossible to find the Finnish equivalents. All in all, the task was so demanding that TSK's personnel was more than doubled last year.

As for the future, in the competitive biddings arranged by the EU last summer, TSK was given the task of collecting about 70 000 additional terms in about a year. The new project will bring about even more co-operation with the experts of various fields.

EDIC I at TNC

At the same time as TSK added Finnish terms into the EU termbank Eurodicautom, the Swedish terminology centre, TNC, was busy with a similar project for supplying the EU with about 30 000 Swedish terms in various fields. The terms in this EDIC I project came from fields like fibre optics, environment, and information technology. In addition to terms, definitions, contextual information and annotations for translators were included. This year TNC has set up a new project with about the same volume as last year. This time the terms come from fields like aviation, agriculture, information technology, building and energy.

Country codes in vocabularies

In the vocabulary of food additives, presented in Terminfo 6/95, we used a country code in connection with the Swedish term *tillsätsämne* (additive). We would now like to explain the usage. The country code is used if a term is only valid in a certain country and not in the whole linguistic area. The most widely used language symbols with country codes are

svFI	Finnish Swedish,
svSE	Swedish Swedish,
enGB	British English,
enUS	American English.

If the language symbol is not followed by a country code, the term can be used anywhere in that linguistic area. You may refer to *Terminfo 2/94* or the standards *SFS-ISO 639* and *SFS-ISO 3166* for more information.

Glass vocabulary

Pia Junnola, who studies languages and terminology in the University of Vaasa, worked at TSK last summer as a trainee. One of her tasks was to compile a glass vocabulary. The concept systems in the vocabulary are based on the Finnish concepts. The Swedish, Danish, Norwegian, English, German and French equivalents for the Finnish terms are mostly derived from TNC 70 — *Glossary of Glass in Building*. The Finnish definitions are mainly based on *Rakennustekniikan käsikirja (Handbook of Construction Engineering)* and the Swedish definitions are produced by modifying the TNC's definitions.

In some cases, different sources gave different suggestions. The terms opal glass and milk glass, for example, were synonyms in one source but in another milk glass was a species of opal glass. Please, send your comments about the vocabulary to TSK.

New editions of the Dictionaries of Electronics

The third editions of *the English-Finnish and Finnish-English Dictionaries of Electronics* were published in 1995. The dictionaries are primarily meant for translators but they are also suitable for professionals in electronics. The dictionaries are descriptive as they only present the existing terminology but do not give any explicit recommendations as to which terms should be used.

The English-Finnish Dictionary of Electronics includes 23 000 entries, which is about 40% more than in the previous edition. English words are given

Finnish equivalents and in many cases also a definition or description. Additionally, subject field and cross-references help the user in term selection.

The Finnish-English Dictionary of Electronics includes 24 000 entries, which is about 20% more than in the previous edition. Most of the new entries are in the fields of information technology and telecommunications. One drawback seems to be that the dictionary does not give the subject field. If, however, this information is needed, you may consult the English-Finnish dictionary.

Even though our experience with the third editions is rather short, we can recommend them to those who write or translate texts about electronics or information technology.

New terminology project

Initiated by the terminology committee of *Telecommunications Administration Centre* and funded by a number of companies and administration, TSK has set up a project to compile a vocabulary of telecommunication services. The vocabulary will contain about 150 concepts with Finnish definitions. The terms will be given in Finnish, Swedish, English, German and French.

Courses and congresses

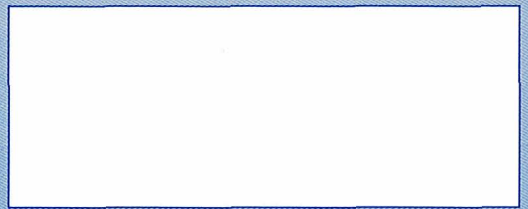
Organisers and their contact information of the following congresses are given in page 21: Terminologie für ein vielsprachiges Europa, AILA Conference, Euralex, TKE 96, and Language & Business Life.

Terminfo index 1995

In this issue, we have included an index of articles published in *Terminfo* last year. The index has four sections: vocabularies, individual terms, literature and vocabulary projects, and other articles. Copies of *Terminfo* are available at *Edita Oy*, tel. + 358 0 566 0266.

00430/14

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS RY (TSK) CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI RF

TSK:n ensisijaisena tehtävänä on saada aikaan suomen- ja ruotsinkielisiä tekniikan alojen sanastoja.

TSK on perustettu 1974, ja sen jäseninä on teollisuus- ja liikelaitoksia, käännöstoimistoja ja aatteellisia yhdistyksiä. TSK tekee yhteistyötä myös muiden sanastotyöstä kiinnostuneiden yhteisöjen kanssa.

TSK:n sanastotyön päämuotoja ovat sanastoprojektit, termipankki ja termipalvelu sekä sanastotyön menetelmien kehittäminen ja niihin liittyvä koulutus.

TSK:n julkaisemat erikoisalojen sanastot tallennetaan myös suoraikäyttöiseen termipankkiin TEPAan.

TSK:n kirjastossa on tekniikan ja lähialojen sanastoja, sanakirjoja ja sanastoluonnoksia sekä koti- ja ulkomaisia sanastostandardeja.

TOIMISTO JA KIRJASTO:

Albertinkatu 23 A 12
00120 Helsinki
puh. (90) 2709 1060
avoinna ma-pe 8.30-16.00

Termipalvelu
puh. (90) 608 876
faksi (90) 608 859

